СПОМЕНИЦА ВАТРОСЛАВУ ЈАГИЋУ

СПОМЕНИЦА ВАТРОСЛАВУ ЈАГИЋУ
1923–2023

ACADEMIA SCIENTIARVM ET ARTIVM SERBICA
SECTIO LINGVISTICA AC LITTERARIA
COLLEGIVM PALAEOSLAVICVM
SLAVICA ET SERBICA MEDIAEVALIA
Volumen II

INSTITVTVM LINGVAE SERBICAE
ACADEMIAE SCIENTIARVM ET ARTIVM SERBICAE
SECTIO PALAEOSLAVICA
PALAEOSLAVICA ET SERBICA ANTIQVA
Volumen VI

MEMORIAE IGNATII JAGIĆ DEDICATVM 1923–2023

Approbatum imprimi in Sectionis linguisticae et litterariae sessione VII,
qui habebatur die XXVIII mensis Octobris, MMXXV,
recensentibus Aleksandro Loma et Ljubinko Radenković,
Academiae sociis ordinariis

Ediderunt
Jasmina Grković-Major, Academiae socia ordinaria
Dr Viktor Savić

Belgradi
mmxxvi

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
СТАРОСЛОВЕНСКИ ОДБОР
СЛОВЕНСКИ И СРПСКИ СРЕДЊИ ВЕК
Књига 2

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
СТАРОСЛОВЕНИСТИЧКИ ОДСЕК
СТАРОСЛОВЕНСКО И СРПСКО НАСЛЕЂЕ
Књига 6

СПОМЕНИЦА ВАТРОСЛАВУ ЈАГИЋУ 1923–2023

Примљено на VII скупу Одељења језика и књижевности,
од 28. октобра 2025. године, на основу реферата академика
Александра Ломе и академика Љубинка Раденковића

Уредници
академик Јасмина Грковић-Мејџор
др Виктор Савић

Београд
2026

Уређивачки одбор

академик Јасмина Грковић-Мејџор, академик Александар Лома,
академик ААН Герхард Невекловски, Јоханес Рајнхарт, дописни члан ХАЗУ,
Анатолиј Аркадјевич Турилов, инострани члан САНУ, др Јованка Радић,
др Виктор Савић, др Светлана Томин, др Вацлав Чермак, др Ирена Шпадијер

Collegium redactorum

Jasmina Grković-Major, Academiae socia ordinaria,
Aleksandar Loma, Academiae socius ordinarius,
Gerhard Neweklowski, Academiae Austriacae socius ordinarius,
Johannes Reinhart, Academiae Croaticae socius extraneus,
Anatolij Arkadjevič Turilov, Academiae socius extraneus,
Dr Jovanka Radić, Dr Viktor Savić, Dr Svetlana Tomin,
Dr Václav Čermák, Dr Irena Špadijer

Ватрослав Јагић

око 1900. године

(Фото: САНУ – Ф 216/1)

Орсат Лигорио
(Београд)

ВАТРОСЛАВ ЈАГИЋ У СКОКОВОМ ЕТИМОЛОШКОМ РЈЕЧНИКУ

1. Увод

Не чуди што се Ватрослав Јагић штедро помиње у етимолошкој литератури. Као један од отаца савремене славистике, он је свог трага оставио у сваком кутку ове науке: од правописа и нормативне граматике до критике текста и историје језика. Овај рад, писан поводом стогодишњице Јагићеве смрти, за циљ има да расвијетли улогу коју тај велики слависта има у фундаменталном дјелу српскохрватске етимологије – *Etimologijskom rječniku hrvatskog ili srpskog jezika* Петра Скока (надаље ERHSJ). С том сврхом, одјељак 2 поближе говори о Јагићу у тексту, а одјељак 3 поближе о Јагићу у литератури ERHSJ-а.

2. Јагић у тексту ERHSJ-а

У тексту ERHSJ-а Јагић се јавља као извор и ауторитет. Као извор, служи за Хрватско Загорје, одакле је родом, и то: 1. у ERHSJ I: 41 *-ancija* < лат. *-antia*, за варијанту *-анца* (нпр. у *īовор-анца*, уз напомену *pismo Šurminu*); 2. у ERHSJ I: 369 *dâ*, за упитно *јегали* поред *је ли* (уз напомену *mladi Jagić*); 3. у ERHSJ I: 417 *dlijèto*, за варијанту *īлетва* (уз напомену *prema Jagići*, *provincial-kroatisch*), која је можда из старих *ū*-основа; 4. у ERHSJ I: 505 *fânta* < мађ. *fánt* ‘освета’, за деноминале *фантати се* и *фентати се*; 5. у ERHSJ I: 723 *inaš* < мађ. *inas* ‘слуга’, за варијанту *инош*; 6. у ERHSJ II: 91 *klàti* за поствербал *клèх, -éха* [*sic*] ‘кљова’; 7. у ERHSJ III: 281 *Slàvēn*, за варијанту *Словињанин* (уз напомену *šezdesetih godina* XIX вијека); и, 8. у ERHSJ III: 365 *susmat* ‘рашчупан’, за насловну ријеч и варијанту *сусмасī*.[1]

Осим тога, Јагић се као извор јавља и уз неколике облике из *Života Aleksandra Velikoga*, који је на свијет издао 1871. (Jagić 1871b), и то: 1. у ERHSJ II: 430 *mirsina* < грч. μυρσίνη ‘мрча’, за изведеницу *мерсиловь* поред *мырсиновь* и *мирсилов* (уз напомену *Jagićeva Aleksandrida*); 2. у ERHSJ III: 104 *rȁm*^{2}, за далматороманski реликат *rumenča* ‘мједени суд за воду’ < лат. **aerāmentea*, од *aerāmen* ‘мјед’ (уз напомену *Jagićeva Aleksandrida*); и, 3. у ERHSJ III: 236, *sȉmit*, за грецизам *симидал* < грч. σεμίδαλις ‘пшенични хљеб’ (уз напомену *Aleksandrida*, *Jagić*).

Но, Јагић се у тексту ERHSJ-а знатно чешће јавља као ауторитет.

1. У ERHSJ I: 35 *-amo* (као у *ī̀амо*), Скок каже да Јагић (= Jagić 1909a) оправдано критикује Шуманово схватање насловног суфикса (аналогијом према *ī-àкō*), пошто се он налази и у другим ие. језицима, нпр. у грч. τῆμος ‘тада’ < пие. **teh$_2$-mo-*. Исто LIPP I: 131 и ERHJ II: 450.

2. У ERHSJ I: 63 *arsal* ‘посланик’ (Винодолски закон), Скок тврди да ће насловна ријеч прије бити позајмљеница од срлат. *vassallus* ‘слуга’ него, како сматра Јагић, од арап. *rasūl* ‘посланик’ и/или *ʔirsāl* ‘посланство’. Но, *арсал* се од *vassallus* не дâ извести правилно. Семантички је податније – али у формалном смислу ништа мање неправилно – извођење од грч. ἀποκρισιάριος ‘посланик’ (одакле је и *īоклȉсāр*); в. Vasmer 1944: 120 и ERHSJ II: 696.

3. У ERHSJ I: 143 *bez*^{2} ‘злодух’ (Главинић), Скок преноси да Јагић оправдано сумња у Даничићево поређење насловне ријечи са сх. *бѐз-јāк* као и у извођење од срвњ. *fiesz* ‘враг’.

4. У ERHSJ I: 268 *cȉpele* са варијантом *цȉпле*, Скок пише да Јагић са наведеном варијантом повезује изразе *ципља* ‘долази’ и *ципље левај* ‘тамо иди’ из приштинског шатровачког говора.

5. У ERHSJ I: 366 *ćȕšati*, Скок тврди да Јагић (= Jagić 1876c) насловну ријеч непотребно пореди са грч. κοσσίζειν ‘ћушати’, пошто је, по његовом схватању, по сриједи ономатопеја. Но, Матасовић сада уз ограду пореди сх. *ћȕш-аīи* и њем. *Schuss* ‘ударац’; в. ERHJ I: 142.

6. У ERHSJ I: 386 *de*^{1} (као у *gȅgēp*), Скок преноси да Јагић (= Jagić 1871a) насловну ријеч изводи од псл. **děti* < пие. **d^{h}eh$_1$-* ‘дјети, стављати’, дочим је он сâм повезује са псл. **da* ‘да’, наводно у вези са пие. деиксом **de*; уп. нпр. грч. ὅ-δε ‘овај’. Но, Матасовић сада *ge* у сх. *gȅgēp* изводи

[1] Као извор за облике из Хрватског Загорја долази у ERHSJ-у и Јагићева мајка, и то у ERHSJ I: 87 *badàva* за варијанту *забадаво* и у II 556 *ôn* за *ôn* поред *днāј* у показној функцији, обоје уз напомену *u pismu Jagićeve majke*.

– попут Јагића – од псл. *děti, тј. од *dě dě že ‘дјени, дјени!’; в. HJP *s.v*.

7. У ERHSJ I: 512 *fermȁt* ‘заустављати’, Скок пише да Јагић (= Jagić 1885b) варијанту *фе̑рмаш̄и* ‘кризмати’ изводи од њем. *firmen*, дочим је он сâм изводи од ит. *fermare*. (Оба облика су од крајњег лат. *firmō* ‘утврђивати; кризмати’.) По акценту се дâ закључити да насловно *фермȁш̄* ‘заустављати’ мора бити позајмљеница од ит. инфитнитива *fermàre*, а варијантно *фе̑рмаш̄и* ‘кризмати’ деноминал од ит. поствербала *fèrma* ‘кризма’.

8. У ERHSJ I: 648 *hȁjati* < псл. *xajati ‘бринути се’, Скок пише да Јагић сх. модал *нѐка* право изводи од прохибитивног императива псл. *xajati, тј. *ne xajĭ ‘не брини, пусти’, тако што узима да је од *ne xajĭ скраћени облик *nex и да је на њ додата деикса *-ка* (као нпр. у *вâн-ка* ‘напоље’). Узима, најзад, да би *нехка дало *нѐка* као што *lĭgŭka > *лȁхка* даје *лȁка* и сл. Но, Пронк (= Pronk 2013) изводи псл. *xajati од пие. коријена *keh₂-; уп. нпр. *keh₂-d-e- > грч. κήδεται ‘бринути се’. Сљедствено, јавља се могућност да је у прасловенском поред *kh₂- > *xajaш̄и постојало и *keh₂- > *kajati, а од *kajati би прохибитивни императив гласио *ne kajĭ > сх. *нѐка*.

9. У ERHSJ I: 680 *hȍtjeti*, Скок каже да је према Јагићу (= Јагић 1921) сх. *нéћу* постало самањем од *не хòћу*. Но, на наведеном мјесту види се да Јагић само преноси закључак који је на рачун дугог *е* у *нéћу* извео још П. Будмани у RJAZU III: 656. Исто сада и ERHJ I: 339.

10. У ERHSJ I: 710 *Ignacij* у вези са лат. *ignis* ‘ватра’, Скок напомиње да је од насловне ријечи ‘ilirska prevedenica Vatroslav, koju je zadržao Jagić do konca života’.

11. У ERHSJ I: 760 *jȁstrēb*, Скок преноси да Јагић насловну ријеч тумачи као сложеницу од псл. *ěsti ‘јести’ и *rębĭ ‘јаребица’. Нӣжē и друге могућности, али се сâм ниједној не приклања. ERHJ I: 398 и ПЕРСЈ I: 465 сада изводе сх. *jȁcш̄рēб* од пие. сложенице *$h_1oh_1ḱ$-u+pt-r- ‘брза крилатица, птица’; уп. пие. *$h_1oh_1ḱ$-u- > грч. ὠκύς ‘брз’ и *pt-er-o- > грч. πτερόν ‘перо; крило’.

12. У ERHSJ II: 75 *керепuh* ‘трбух’, Скок наводи да Јагић насловну ријеч изводи од мађ. *kerep* ‘кружење’ помоћу суфикса *-ух* < *-uhй* као у *коњ* > *коњ-ух* и сл. Наводи и друге опције, али се сâм ниједној не приклања.

13. У ERHSJ II: 111 *кȍ[1] (II)*, Скок се слаже са Јагићем (= Jagić 1895a) да се слн. и сх. кајк. *кȁ-j* ‘шта’ дâ поредити са буг. *ка* ‘како’. Ови се облици, како се још сматра, своде на псл. *ka; уп. нпр. лат. *quō* ‘камо’ и *quā* ‘куда’. Облик *кȁ-j* проширен је показним *jĭ*. В. БЕР II: 112 и *SES s.v*.

14. У ERHSJ II: 146 *кȍрча*, Скок преноси да Јагић (= Jagić 1877a) насловну ријеч пореди са лит. *kabéti* ‘висјети’, а сâм је изводи од тур. *корça* ‘копча’. Исто Škaljić 1966: 415 и ERHJ I: 478.

15. У ERHSJ II: 249 *кужан*, Скок преноси да према Јагићу (= Jagić 1910a) насловна ријеч (само у изразу *од слова до слова кужан*) значи ‘преведен’ те потиче од лат. грецизма *glossa* ‘напомена’ > тоск. *chiosa* унакрштеног са лат. *clausus* ‘затворен’; в. ERHSJ I: 572 *glosa*. Скоково рјешење не задовољава јер ниједан од понуђених етимона као ни продукт њиховог међусобног унакрштења не може да објасни почетно *к-* u *кужан*.

16. У ERHSJ II: 416 *meterba* ‘сметња’ (Пољички статут), Скок преноси да Јагић насловну ријеч изводи од *мет̄еж-ьба* (> *мет̄ерба*, ротацизам), дочим је сâм тумачи као далматороманski реликат лат. *caterva* ‘гужва’ унакрштеног са *мет̄еж*. Скоков предлог означен је као упитан у Ligorio 2014: 102. Чуди, наиме, што би се на простору од Пољица до Дубровника и Прчања (гдје је забиљежена варијанта *мѐт̄ербија*) морало претпоставити једно те исто унакрштење.

17. У ERHSJ II: 442 *mlijèko* < псл. *melko, Скок истиче да је већ Јагић (= Jagić 1876a) уочио да псл. *melko* не може бити германизам јер се, општој сличности упркос, не слаже заиста са пгерм. *meluk- ‘млијеко’ < пие. *$h_2melǵ$- ‘мусти’. (У псл. *melko недостаје пгерм. *u; оно не би смјело да без трага ишчезне него би морало да даде псл. *ŭ.) Исто и сада Pronk-Tiethoff 2013: 197 и ERHJ I: 623. Дубља етимологија псл. *melko још увијек није разјашњена.

18. У ERHSJ II: 446 *мòћи*, Скок преноси да Јагић (= Јагић 1921) развој дочетка у прохибитивном императиву *нѐмōј* тумачи као *не мози (уп. нпр. *по-мози*) > *немоз’* > *немој* и да га пореди са оним у *ходи* > *хођ* > *хој*. Наводи и друге опције те издваја Јагићево рјешење као једно од вјероватнијих. Но, на наведеном мјесту Јагић вели: „Ипак ме тај начин објашњења не задовољава“. По мом мишљењу, развој дочетка у *немоз’* > *немој* је због спојева попут *-з’_C* > *-j_C*; уп. *ћC* > *jC* у *нòћца* > *нòјца* или *ш̄C* > *jC* у *Цàвш̄аш̄* ⇒ *Цàвш̄аш̄-ка* > *Цàвш̄ājка*.

19. У ERHSJ II: 536 *ȍbijest*, Скок пише да Јагић тумачи насловну ријеч као поствербал псл. *ob-ěsti sę ‘најести се’ (уз промјену ‘ситост’ → ‘необузданост’). Исто сада и ERHJ II: 35.

20. У ERHSJ II: 548 *ȍhme* ‘ждријебе’, Скок напомиње да Јагић (= 1877a) насловну ријеч пореди са литв. *ašvà* ‘кобила’, дочим је сâм повезује са мађ. *vemh* ‘ждријебе’.

21. У ERHSJ II: 549 *ȍhō* < *ȍхол*, Скок пише да се Јагић (= Jagić 1876g) води варијантом *хо̑л* те

да стога пореди сх. *ȍхō* / *хôл* и рус. *хóлить* ‘његовати; чистити’. Исто сада и ERHJ II: 59. Чини се да је псл. предложак **ob-xolй*; уп. слн. *ohộl*, буг. *охȍл-ен*. В. ЭССЯ XXVII: 78. Сх. *ȍхō* < *ȍхол* било би од псл. **ob-xolй*, а варијанта *хôл* од псл. **xolй* или перинтегрисаног **(o)b-xolй*.

22. У ERHSJ II: 565 *orijaš* ‘горостас’, Скок преноси да Јагић насловну ријеч изводи од нгрч. χωριάτης ‘сељак’, а сâм је изводи од мађ. *óriás* ‘див’. Исто и ERHJ II: 77.

23. У ERHSJ II: 690 *pljačka*, Скок пише да Јагић (= Jagić 1876c) коријен насловне ријечи изводи од сргрч. πλακώνω ‘наваљивати, нападати’. Исто сада и ERHJ II: 141.

24. У ERHSJ III: 21 *prâh*, Скок пише да Јагић (= Jagić 1885b) слн. *práha* и сх. *пра̄ха*, обоје ‘угар, узорано и незасијано поље’, изводи од њем. *Brache* (бав. срвњ. *prāche*) у истом значењу. Исто сада и SES *s.v.*

25. У ERHSJ III: 130 *résa* < псл. **rękьsa*, Скок преноси да Јагић (= Jagić 1877b) пореди варијанту псл. **rękьsa* > сх. *рéха* са случајевима попут псл. **měsęcĭ* > буг. *мѐхиц* ‘мјесец’. По мом мишљењу, *реха* са *х* је регресивни дериват изведен по обрасцу loc. *лијѐси* ⇒ nom. *лијѐха*.

26. У ERHSJ III: 141 *rijèdak* (< *рȕједак*, уп. adv. *рȕјетко*), Скок пише да Јагић насловну ријеч пореди са литв. *eřdvas* ‘простран, широк’. Но, то не може бити тако јер је (како се из наведених облика види) коријен словенске ријечи акутан а литванске циркумфлексан. Дерксен сада изводи сх. *рȕједак* < псл. **rědйkй* од пие. **Hreh$_1$-d^h-* а литв. *eřdvas* повезује са *ardýti* ‘сатирати’ те изводи од пие. **Hor-d^h(h_1)-*’; в. Derksen 2008: 434 и Derksen 2015: 60, 155.

27. У ERHSJ III: 159 *roš* < њем. *Rost* ‘решетка’, Скок преноси да Јагић (= Jagić 1885b) изводи облик *рȍшт̄иљ* од њем. *Rost* + *-ier* < лат. *-arius*, а сâм га изводи од мађ. *rostély* ‘роштиљ’ < аустр. *Roschtl* < њем. *Rost-stiel*, од *Rost* ‘решетка’ и *Stiel* ‘шипка’. Исто сада и ERHJ II: 307.

28. У ERHSJ III: 343 *strèha*, Скок преноси да су облици попут Стулићевог *ст̄рошина* ‘стреха’ и Белостенчевог *ст̄рошек* ‘тријем’ по Јагићевом схватању (= Jagić 1876g) превојне варијанте насловне ријечи. Но, то не може бити тако. ERHJ II: 394 изводи сх. *ст̄рѐха* од пие. **stroig-s-eh$_2$*, са *o*-пунином датог коријена: уп. литв. *straig-as* ‘шиба у плоту’. Други превојни степени овог коријена не би одговарали сх. облику; пие. *e*-пунина, **streig-s-*, дала би псл. **strix-* > сх. *ст̄рих*, а пие. празнина, **strig-*, псл. *strĭx-* > сх. *ст̄рах-*. По мом мишљењу, Стулићево *ст̄рошина* и Белостенчево *ст̄рошек* могло би бити у вези са псл. **sй-troha* > сх. *т̄рȍха* ‘трун, мрва’ и рум. славизмом *stroh* ‘трине, отпаци од сламе’; в. ERHSJ III: 507.

29. У ERHSJ III: 414 *štípati* < псл. **ščipati*, Скок преноси да је сх. *ȕжба* према Јагићу (= Jagić 1876g) поствербал насловног глагола, тј. псл. **ščip-ati* ⇒ **u-ščĭpa* > сх. *ȕжба*, уз промјену ‘онај који није уштинут’ → ‘цио, пун’ (*sc.* мјесец) и озвучење типа *кт̄ȍ* > *ī̄gȍ*. За разлику од тога, Скок држи да је до озвучења дошло под утицајем *nomina abstracta* на **-ĭba*.

30. У ERHSJ III: 431 *tâj*[1] *(I)*, Скок преноси да насловна ријеч по Јагићевом схватању постаје од псл. **tй* > сх. дијал. *т̄а* ‘тај’ проширеног показним *jĭ*. Исто сада и ERHJ II: 446.

31. У ERHSJ III: 449 *tè*, Скок преноси да Јагић (= Jagić 1891) узима *т̄ѐр* као старију варијанту (уп. чеш. *též* ‘те’) те сматра да сх. *т̄ѐр* даје *т̄ѐ* као што *т̄акȏђер* даје *т̄акȏђе*. За разлику од тога, Скок држи да је старије *т̄ѐ*, а *-р* у *т̄ѐ-р* тумачи као *-к* у *т̄ѐ-к*. Исто сада и ERHJ II: 453.

32. У ERHSJ III: 499 *tŕgati*, Скок преноси да се по Јагићевом схватању (= Jagić 1876b) насловна ријеч пореди са грч. τρυγάω ‘брати, јемати’. Но, ти се облици заправо не слажу. Грч. τρυγάω је од **trug-*, а сх. *т̄р̀ат̄и* је од **turg-* > *tŭrg-*; уп. рус. *т̄орг̄áт̄ь*. Исто и ERHJ II: 480.

33. У ERHSJ III: 509 *tr̂s*, Скок преноси да Јагић (= Jagić 1876b) насловну ријеч изводи од грч. θύρσος ‘штап, палица’, дочим сâм држи да је сх. *т̄р̂с* са грч. θύρσος прасродно. Но, Матасовић сх. *т̄р̂с* изводи – попут Јагића – од грч. θύρσος > лат. *thyrsus* ‘стабљика’; в. ERHJ II: 486.

34. У ERHSJ III: 527 *tùrōvan*, Скок пише да Јагић насловну ријеч, варијанту *т̄ȕрȏбан* и слн. *turóben* изводи од *т̄ȕ́ж-ит̄и* (> *т̄ур-*, ротацизам),[2] дочим је сâм изводи од дисимилованог срвњ. *trūre* > њем. *Trauer* ‘жалост’, тј. од **tūre*. Исто сада и SES *s.v.* те ERHJ II: 494.

3. Јагић у литератури ERHSJ-а

У литератури ERHSJ-а налазе се 54 Јагићева дјела; то су Jagić 1865, 1876a–g, 1877a–c, 1879, 1880, 1881a–e, 1882ab, 1885ab, 1886, 1887, 1888, 1890ab, 1891, 1895a–c, 1896a–c, 1898ab, 1901, 1902, 1905ab, 1909ab, 1910a–e, 1911, 1912ab, 1914, 1920 те Јагић 1921 и Ягичъ 1911. Ове радове Скок цитира 290 пута.

Већину радова цитира само по један или два пута, и то Jagić 1865, 1876c–f, 1877bc, 1881a–e, 1882ab, 1885a, 1886, 1887, 1888, 1890ab, 1895a–c, 1896a–c, 1898a, 1901, 1902, 1905ab, 1909ab, 1910a–c, 1910e, 1911, 1912a, 1914, 1920 те Јагић

[2] В. и ERHSJ III: 452 *-tégnuti*.

1921 и Ягичъ 1911; 3 пута цитира Jagić 1880 и 1912b, 6 пута Jagić 1891, 7 пута Jagić 1976b и 1879, 12 пута Jagić 1876b и 1898b, 19 пута Jagić 1877a. Посебно се у овој групи радова истиче посљедњи наслов, о балтословенској лексици, из којег је Скок у ERHSJ преузео литванске паралеле за многе словенске ријечи.

Преко половице свих цитата отпада на свега три Јагићева рада; то су: 1. рад о лексикографском дјелу J. Хабделића (Jagić 1910d, цитиран 48 пута), 2. приказ упоредне граматике словенских језика Ф. Миклошича (Jagić 1876g, цитиран 53 пута), и 3. осврт на словенске романизме и германизме у дјелу Х. Шухарда (Jagić 1885b, цитиран 64 пута). У овој групи радова од посебног је значаја посљедњи наслов; из њега је Скок у ERHSJ преузео бројне потврде за италијанске и њемачке позајмљенице у српскохрватском.

Треба најзад истакнути и два посебна случаја која се тичу Јагићевих радова у ERHSJ-у.

1. На неким мјестима Скок цитира Јагића, а на цитираном мјесту налази се рад који није Јагићев. Такав је случај: 1. са одредницом I: 166 *blâg*, *blága* која цитира *ASPh* 22, 521, а тамо је рад Љ. Стојановића; 2. са одредницама I: 196 *braga*, I: 533 *frȕla* и II: 510 *Nèmanja* које цитирају *ASPh* 6, 661–664, а тамо је регистар; 3. са одредницом II: 24 *kolèda* која цитира *ASPh* 9, 352, а тамо је рад А. Брикнера; 4. са одредницом II: 465 *mrijèti* која цитира *ASPh* 20, 595, а тамо је рад Љ. Милетича; 5. са одредницама III: 21 *prâh* и III: 61 *pùklja* које цитирају *ASPh* 7, 317, а тамо је рад Г. Мејера; 6. са одредницом III: 143 *Rîm* која цитира *ASPh* 9, 121–36, а тамо је рад А. Семеновича; и 7. са одредницом III: 326 *stân* која цитира *ASPh* 10, 571, а тамо је рад Ст. Новаковића.

2. На другим мјестима ERHSJ цитира Јагића, а на цитираном се мјесту налази тек Јагићева фуснота у раду неког другог аутора. Такав је случај са одредницом I: 329 *čìtati* која цитира *ASPh* 8, 102, а тамо је рад К. Јиречека (и Јагићева фуснота у њему).

Преглед Јагићевих дјела која су цитирана у ERHSJ-у:

1. Jagić 1865 = Primjetbe k našoj sintaksi s gledišta sravnjujuće gramatike.
☞ ERHSJ I: 158 *bȉti*[1].

2. Jagić 1976a = Lautlicher Uebergang von *tl* in *kl*, *dl* in *gl*.
☞ ERHSJ I: 450 *dùbok*, II: 410 *mèsti*, II: 442 *mlijèko*, III: 228 *sȉdlo*, III: 432 *tâj*[1] *(III)*, III: 439 *táma*[1] и III: 476 *tlȍ*.

3. Jagić 1876b = Τρυγάω – *trgati*.
☞ ERHSJ I: 86 *bȁčva*, I: 112 *barîl*, I: 294 *čȁp*, I: 442 *drom*, II: 29 *Kanâjt*, II: 32 *kȁnava*, II: 260 *lagav*, III: 442 *tâpa*, III: 499 *tr̂gati (se)*, III: 506 *trȍp*, III: 509 *tr̂s*, III: 615 *vôža*.

4. Jagić 1876c = *Ćuška* – њушка griech. χόσσος. *Pljačka* – пљачка, пљачкати griech. πλακώνω.
☞ ERHSJ I: 365 *ćúrak*, I: 366 *ćùšati*.

5. Jagić 1876d = Na vrbi svirala.
☞ ERHSJ III: 372 *svírati*.

6. Jagić 1876e = Aus dem südslavischen Märchenschatz.
☞ ERHSJ I: 47 *antrèšelj*.

7. Jagić 1876f = Ueber einige Erscheinungen des slavischen Vocalismus. Joh. Schmidt, Zur Geschichte des indogermanischen Vocalismus. Zweite Abtheilung.
☞ ERHSJ I: 668 *hîr*.

8. Jagić 1876g = Miklosich's vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. Band II und IV.
☞ ERHSJ I: 83 *bàbūn*, I: 163 *bȉtva*, I: 178 *bògat*, I: 315 *-čēti*, I: 361 *ćùba*, I: 372 *dâh*, I: 413 *dijètao*, I: 433 *drètva*, I: 566 *gláva*, I: 574 *gnàti*, I: 602 *grâd*[2], I: 622 *gr̂m*, I: 692 *hûd*, I: 705 *-ȉca*[1], *-īč*, I: 726 *intères*, II: 88 *klafrati*, II: 91 *klàti*, II: 111 *kȍ*[1] *(II)*, II: 171 *kòvati*, II: 215 *krȕška*, II: 295 *lȉhva*, II: 353 *màgla*, II: 354 *máhati (se)*, II: 415 *méta*, II: 422 *mijèsiti*, II: 471 *mr̂ta*, II: 484 *mura*[2], II: 500 *nakara*, II: 539 *ȍbuti (se)*, II: 549 *ȍhō*, II: 563 *ȍrati*, II: 598 *pànica*, II: 634 *pèljati*, II: 688 *plȍsan*, III: 151 *rob*[2], III: 187 *sâj*, III: 286 *slobòda*, III: 343 *strèha*, III: 362 *súnuti*, III: 414 *štípati*, III: 452 *-tégnuti*, III: 531 *tvr̂d*, III: 562 *vàlīža*, III: 567 *vâs*, III: 574 *vêm*, III: 596 *vȉsjeti*, III: 624 *vrgânj*, III: 629 *vŕpoljiti*, *vrst*, III: 632 *vŕtjeti*, III: 673 *ždrijèti*.

9. Jagić 1877a = Kleine Mittheilungen. Zum litoslavischen Sprachschatz.
☞ ERHSJ I: 613 *gr̂d*, I: 623 *grȍhot*, I: 629 *gùdura*, I: 701 *i*[3], I: 752 *jàma*, I: 757 *jârak*[1], II: 88 *klánac*, II: 146 *kȍpča*, II: 270 *làpat*, II: 271 *lapot*, II: 548 *ȍhme*, II: 572 *ȍsti*, III: 131 *resan*, III: 226 *sešta*, III: 459 *tèpsti (se)*, III: 504 *tr̂kati*, III: 515 *truh*, III: 597 *vìsok*, III: 666 *zvêk*.

10. Jagić 1877b = Kleine Mittheilungen. Weitere Uebergänge aus *s* in *ch* im Slavischen.
☞ ERHSJ III: 130 *résa*.

11. Jagić 1877c = Die südslavischen Volkssagen von dem Grabancijaš dijak und ihre Erklärung.
☞ ERHSJ I: 599 *grabancija*.

12. Jagić 1879 = Verzeichniss und Inhaltsangabe neuer Werke und Zeutschriften.
☞ ERHSJ I: 82 *bȁba*, I: 199 *brȁt*, II: 266 *lánac*, II: 515 *nèvjesta*, II: 522 *nòga*, III: 226 *sèstra*, III: 635 *vûk*.

13. Jagić 1880 = Zur Frage über den Uebergang des silbenbildenden *l* in *u*.
☞ ERHSJ II: 225 *kȕk*, II: 260 *làgati*, II: 297 *lijèpiti (se)*.

14. Jagić 1881a = Mythologische Skizzen. II. Daždьbogъ – Dažbog – Dabog.
☞ ERHSJ I: 178 *bògat*.

15. Jagić 1881b = Zu Marulić: Stari pisci, Band I.
☞ ERHSJ II: 309 *lìti*.

16. Jagić 1881c = Exegetisches.
☞ ERHSJ III: 617 *vrâg*, III: 644 *zȁr*[1].

17. Jagić 1881d = Die Umlautserscheinungen bei den Vocalen e, ê, ę in den slavischen Sprachen. I.
☞ ERHSJ I: 769 *jèdva*.

18. Jagić 1881e = Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, na svijet izdaje Jugoslavenska akademija, obradjuje Gj. Daničić. Dio I, svezak 2, Besjeda–Bogat.
☞ ERHSJ I: 143 *bez*[1], I: 144 *bèzjak*.

19. Jagić 1882a = Die Umlautserscheinungen bei den Vocalen e, ê, ę in den slavischen Sprachen. II.
☞ ERHSJ III: 591 *vijènac*.

20. Jagić 1882b = Kleine Mittheilungen. Bibliographischer Bericht.
☞ ERHSJ I: 711 *ìgra*, III: 686 *žȕber*.

21. Jagić 1885a = Kleine Mittheilungen. Bibliographischer Bericht.
☞ ERHSJ I: 238 *bùra*.

22. Jagić 1885b = Dem Herrn Franz von Miklosich zum 20. November 1883. Slawo-deutsches und Slawo-italienisches von Hugo Schuchardt.
☞ ERHSJ I: 111 *bârba*, I: 139 *bèrdō*, I: 140 *bermak*, I: 155 *bȉrt*, I: 172 *blȅk*, I: 220 *bruman*, I: 260 *cȁjt*, *cȁjger*, I: 279 *cȕbok*, I: 432 *drȅk*, I: 447 *drȕkati*, I: 458 *dȕpal*, I: 505 *fânta*, I: 506 *fanjek*, *fȁra*, I: 509 *fehtati se*, *felćer*, I: 510 *fèndik*, I: 512 *fermȁt*, I: 521 *flàštar*, *flegar*, I: 525 *foringa*, I: 526 *fòršpan*, I: 528 *frâs*, I: 535 *fȕnat*, I: 538 *fušar*, I: 545 *gajžalti*, II: 71 *kcȍj*, II: 212 *kȓstīr*, II: 287 *lemon*, II: 306 *lîs*, II: 426 *mȉo*, II: 457 *mòrtar*, II: 561 *ópsice*, *ópšit*, II: 587 *pajtlati*, II: 602 *pàpīr*, II: 639 *pèrēc*, II: 652 *petljar*, II: 694 *pògan*, III: 11 *porga*, III: 63 *psàlam*, III: 85 *pušel*, III: 159 *roš*, III: 189 *sájtlik*, *sak*, III: 220 *senef*, III: 279 *slâr*, III: 363 *sȕpa*, III: 378 *šàjtōv*, III: 385 *šȅflja*, III: 408 *špâjs*, *špâjza*,[3] III: 409 *špancīrȁt*, III: 414 *štîbra*, III: 458 *tênfati*, III: 514 *trȕcati*, III: 525 *turan*, III: 675 *žegnati*, III: 676 *željar*, III: 682 *žlȁk*, III: 684 *žmȁ*, III: 685 *žnôra*, III: 690 *žvèplo*.

23. Jagić 1886 = Kleine Mittheilungen. Die Alexius-Legende als serbisches Volkslied.
☞ ERHSJ I: 185 *bȍla*.

24. Jagić 1887 = Kritischer Anzeiger. Oskar Wiedemann, Beiträge zur altbugarischen Conjugation.
☞ ERHSJ I: 716 *ìmati*.

25. Jagić 1888 = Kleine Mittheilungen. Drei Berichtigungen.
☞ ERHSJ III: 78 *pûp*.

26. Jagić 1890a = Kleine Mittheilungen. Der grüne Georg.
☞ ERHSJ II: 83 *kirъ*.

27. Jagić 1890b = Kleine Mittheilungen. Syncretistische Formen von Städtenamen.
☞ ERHSJ I: 599 *grȁbiti*, III: 596 *Vîs*.

28. Jagić 1891 = Kleine Mittheilungen. Neue Erscheinungen im serbischen Auslaut.
☞ ERHSJ II: 389 *mȁti*, II: 583 *pâ*[1], II: 662 *písati*, III: 449 *tȅ*, III: 570 *vȅče*, III: 604 *vládati*.

29. Jagić 1895a = Ein Kapitel aus der Geschichte der südslavischen Sprachen.
☞ ERHSJ II: 111 *kȏ*[1] *(II)*.

30. Jagić 1895b = Bibliographisches.
☞ ERHSJ II: 174 *kȍža*.

31. Jagić 1895c = Die Geheimsprachen bei den Slaven.
☞ ERHSJ I: 268 *cìpele*, II: 565 *orduj*.

[3] ERHSJ III: 409 *špâjza* грешком цитира *ASPh* 8, 391 место *ASPh* 8, 319.

32. Jagić 1896a = Bibliographischer Bericht. Étymologies slaves par M. A. Meillet.
☞ ERHSJ III: 179 *s*, III: 639 *za*[1].

33. Jagić 1896b = Bibliographischer Bericht. Ueber die Abstammung und Bedeutung des Wortes *kmet*. Etymologische und rechtshistorische Untersuchung von Adam Karszniewicz.
☞ ERHSJ II: 106 *kmèt*.

34. Jagić 1896c = Bibliographischer Bericht. Zamětki po izučeniju sovremennoj narodnoj pěsni. A. Ljaščenko.
☞ ERHSJ II: 71 *kćî*.

35. Jagić 1898a = Anm[erkung].
☞ ERHSJ I: 561 *gidža*.

36. Jagić 1898b = Die slavischen Composita in ihrem sprachgeschichtlichen Auftreten.
☞ ERHSJ I: 213 *bŕlog*, I: 276 *cȓn*[2], *cŕna*, I: 335 *čòvjek*, I: 379 *dân*, I: 640 *gûz*, II: 26 *kȁmēn*, II: 281 *lèći*, II: 300 *lȋk*[3], II: 398 *mèdvjed*, II: 604 *pàra*[4], III: 113 *rávan*[2], III: 168 *rúka*.

37. Jagić 1901 = Kritischer Anzeiger. А. Л. Погодинъ. Изъ исторіи славянскихъ передвиженій.
☞ ERHSJ III: 340 *strâh*.

38. Jagić 1902 = Zusatz (zum vorhergehenden Beitrage).
☞ ERHSJ I: 81 *-ba*, III: 354 *-stvo*.

39. Jagić 1905a = Kleine Mittheilungen. Der Ausdruck in den altkirchlichen Denkmälern.
☞ ERHSJ III: 356 *sûd*[2].

40. Jagić 1905b = Kritischer Anzeiger. А. М. Лукьяненко. Кайкавское нарѣчіе.
☞ ERHSJ I: 649 *hajda*, III: 668 *zvȍno*.

41. Jagić 1909a = Kleine Mittheilungen. Etymologische Erklärungsversuche.
☞ ERHSJ I: 148 *bijèditi*, III: 44 *pripòjiti*.

42. Jagić 1909b = Kritischer Anzeiger. Slavisches etymologisches Wörterbuch von Dr. Erich Berneker.
☞ ERHSJ I: 103 *bàlvan*, I: 212 *bȓk*.

43. Jagić 1910a = Kleine Mittheilungen. Was beudeutet kužan als Particip?
☞ ERHSJ I: 572 *glosa*, II: 249 *kužan*.

44. Jagić 1910b = Kritischer Anzeiger. Николай Кринскій. Язык Пскова и его области въ XV вѣкѣ. – А. Шахматовъ. Нѣсколько замѣтокъ объ языкѣ псковскихъ памятниковъ XIV–XV в.
☞ ERHSJ I: 638 *gȕšter*.

45. Jagić 1910c = Kritischer Anzeiger. Recenzija hrvatske ili srpske gramatike za srednje škole od kr. univerz. prof. dra T. Maretića (treće izdanje 1906). Napisao Đuro Grubar.
☞ ERHSJ I: 511 *gȓč*.

46. Jagić 1910d = Nochmals Juraj Habdelić und seine literar. Tätigkeit im XVII. Jahrhundert.
☞ ERHSJ I: 1 *a*, I: 288 *čajati*, I: 403 *dijète*, I: 414 *djèti*, I: 446 *drȕgī*, I: 463 *dvâ*, I: 580 *gnjúrac*, I: 583 *gôd*, I: 589 *gòra*, I: 617 *grȉjeh*, I: 626 *grȕda*, I: 668 *his*, I: 672 *hlapiti*, I: 690 *Hȓvāt*, I: 718 *ìmati*, I: 769 *jèdva*, II: 281 *lèći*, II: 331 *lūpȉti*[1], II: 409 *mérov*, II: 439 *mlâk*, II: 550 *ȍko*, II: 562 *ȍra*, II: 629 *pèći*, III: 20 *prȁća*[1], III: 28 *prázan*, III: 50 *prȍkšen*, III: 167 *rȕho*, III: 214 *sȅgnuti se*, III: 233 *sìkūr*, III: 248 *sjèći*, III: 281 *Slàvēn*, III: 287 *slúga*, III: 304 *sôl*, III: 322 *sȓp*, III: 370 *svêt*, III: 383 *šćȁpiti*, III: 407 *šonati se*, III: 420 *šȕba*, III: 425 *švánjiti (se)*, III: 433 *tâj*[1] *(IV)*, III: 435 *tākàti se*, III: 446 *tȁšt*, III: 449 *tèći*, III: 477 *tlápnja*, III: 617 *vrâg*, III: 618 *vràska*, III: 653 *zȉbati*, III: 670 *žȁkan*.

47. Jagić 1910e = Kleine Mittheilungen. Ist δέβα bei Dioskorides mit serb. zóva zu vergleichen?
☞ ERHSJ I: 125 *baz*.

48. Jagić 1911 = Kleine Mittheilungen. Reduplizierung der Präposition s' im slav. Donautale von Ivan Rengjeo.
☞ ERHSJ III: 179 *s*.

49. Ягичъ 1911 = *Энциклопедія славянской филологіи* 3.
☞ ERHSJ I: 160 *ròvāš*.

50. Jagić 1912a = Kleine Mittheilungen. Weitere Beispiele für den Gebrauch der Präposition sas im Serbo-kroatischen.
☞ ERHSJ III: 179 *s*.

51. Jagić 1912b = Kleine Mittheilungen. *Zreo – zdreo*.
☞ ERHSJ III: 661 *zrèti*[1], III: 662 *zrèti*[2], III: 686 *žȓvanj*.

52. Jagić 1914 = Kleine Mittheilungen. *Hlapsl = Knieriem*.
☞ ERHSJ II: 271 *làpsan*.

53. Jagić 1920 = Kritischer Anzeiger. Sigurd Agrell. 1. Zur slavischen Lautlehre. 2. Slavische Lautstudien. 3. Zwei Beiträge zur slavischen Lautgeschichte.
☞ ERHSJ II: 278 *làziti*.

54. Јагић 1921 = Haj – нека – немој.
☞ ERHSJ I: 680 *hòtjeti*, II: 446 *mòći*.

4. Закључак

Познато је да је В. Јагић утицао на многе слависте. Ређајући имена као што су А. А. Шахматов, В. Вондрак и Ф. Рамовш лако је изоставити П. Скока – романисту. Но, ваља имати на уму да се у својству састављача *Etimologijskog rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika* Скок прије свега јавља као слависта. У том смислу, највећи утицај на Скока оставио је Ф. Миклошич, аутор једног од првих словенских етимолошких рјечника, а одмах за Миклошичем В. Јагић. Као што овај рад показује, Скок у ERHSJ-у цитира преко 50 Јагићевих радова (од чега 4 исцрпно), а у неких 40 случајева и изријеком уклапа Јагићева схватања у текст свог рјечника. Те бројке наводе на закључак да је Јагић извршио један од главних утицаја на *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* и, посредно, на савремену српску и хрватску етимологију (уз напомену да има чак и таквих случајева у којим је савремена етимологија одбацила Скоково рјешење у корист оног Јагићевог, као нпр. у тачкама 6 и 33 у одјељку 2).

СКРАЋЕНИЦЕ

арап.	арапски
аустр.	аустријски
бав.	баварски
буг.	бугарски
грч.	грчки
ит.	италијански
кајк.	кајкавски
лат.	латински
литв.	литвански
мађ.	мађарски
нгрч.	новогрчки
њем.	њемачки
пгерм.	прагерманski
пие.	праиндоевропски
псл.	прасловенски
рум.	румунски
рус.	руски
слн.	словеначки
срвњ.	средњовисокоњемачки
сргрч.	средњогрчки
срлат.	средњолатински
ствњ.	старовисокоњемачки
сх.	српскохрватски
тоск.	тосканski
тур.	турски
чеш.	чешки

ЛИТЕРАТУРА

БЕР: *Български етимологичен речник*, I–VIII. София: БАН, Институт за български език, 1971–2018.

Јагић, В. Нај – нека – немој. *Јужнословенски филолоī* 2 (1921): 115–116.

ПЕРСЈ: А. Лома (ур.), М. Бјелетић, Ј. Влајић-Поповић, С. Петровић. *Приручни ет̄имолошки речник срп̄скоī језика*, I–. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2023.

ЭССЯ: *Этимологический словарь славянских языков*, I–XLII. Москва: Наука, 1974–.

Ягичъ, И. В. *Энциклопедія славянской филологіи*, III. Санктпетербургъ: ИАН, 1911.

ASPh: *Archiv für slavische Philologie.*

Derksen, R. *Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon*. Leiden, Boston: Brill, 2008.

Derksen, R. *Etymological Dictionary of the Baltic Inherited Lexicon*. Leiden, Boston: Brill, 2015.

ERHJ: R. Matasović (ur.), T. Pronk, D. Ivšić, D. Brozović Rončević. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika*, I–II. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2016–2021.

ERHSJ: P. Skok. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Zagreb: JAZU, 1971–74.

HJP: *Hrvatski jezični portal*. <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>

Jagić, V. Primjetbe k našoj sintaksi s gledišta sravnjujuće gramatike. *Književnik* 2/2 (1865): 176–196.

Jagić, V. *Das Leben der Wurzel* dê *in den slav. Sprachen.* Agram: C. Albrecht, 1871a.

Jagić, V. Ogledi stare hrvatske proze, IV. Život Aleksandra Velikoga. *Starine* JAZU 3 (1871b): 203–331.

Jagić, V. Lautlicher Uebergang von *tl* in *kl*, *dl* in *gl*. *ASPh* 1/1 (1876a): 157.

Jagić, V. Τρυγάω – *trgati*. *ASPh* 1/1 (1876b): 157–159.

Jagić, V. *Ćuška* – ћушка griech. χόσσος. *Pljačka* – пљачка, пљачкати griech. πλακώνω. *ASPh* 1/1 (1876c): 159.

Jagić, V. Na vrbi svirala. *ASPh* 1/1 (1876d): 160.

Jagić, V. Aus dem südslavischen Märchenschatz. *ASPh* 1/2 (1876e): 267–287.

Jagić, V. Ueber einige Erscheinungen des slavischen Vocalismus. Joh. Schmidt Zur Geschichte des indogermanischen Vocalismus. Zweite Abtheilung. Weimar 1875. *ASPh* 1/3 (1876f): 337–412.

Jagić, V. Miklosich's vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. Band II und IV. *ASPh* 1/3 (1876g): 412–438.

Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Zum litoslavischen Sprachschatz. *ASPh* 2/2 (1877a): 396–398.

Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Weitere Uebergänge aus *s* in *ch* im Slavischen. *ASPh* 2/2 (1877b): 400.

Jagić, V. Die südslavischen Volkssagen von dem Grabancijaš dijak und ihre Erklärung. *ASPh* 2/3 (1877c): 437–481.

Jagić, V. Verzeichniss und Inhaltsangabe neuer Werke und Zeutschriften. *ASPh* 3/3 (1879): 727–755.

Jagić, V. Zur Frage über den Uebergang des silbenbildenden *l* in *u*. *ASPh* 4/1 (1880): 386–397.

Jagić, V. Mythologische Skizzen. II. Daždьbogъ – Dažbog – Dabog. *ASPh* 5/1 (1881a): 1–14.

Jagić, V. Zu Marulić: Stari pisci, Band I. *ASPh* 5/1 (1881b): 85–87.

Jagić, V. Exegetisches. *ASPh* 5/1 (1881c): 91–94.

Jagić, V. Die Umlautserscheinungen bei den Vocalen e, ê, ę in den slavischen Sprachen, I. *ASPh* 5/4 (1881d): 534–580.

Jagić, V. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, na svijet izdaje Jugoslavenska akademija, obradjuje Gj. Daničić. Dio I, svezak 2, Besjeda–Bogat, u Zagrebu 1881, 8°, 213–480. *ASPh* 5/4 (1881e): 680–681.

Jagić, V. Die Umlautserscheinungen bei den Vocalen e, ê, ę in den slavischen Sprachen, II. *ASPh* 6/1 (1882a): 73–105.

Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Bibliographischer Bericht. *ASPh* 6/1 (1882b): 135–157.

Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Bibliographischer Bericht. *ASPh* 8/1 (1885a): 134–176.

Jagić, V. Dem Herrn Franz von Miklosich zum 20. November 1883. Slawo-deutsches und Slawo-italienisches von Hugo Schuchardt. Gratz 1885. kl.-fol. 140. *ASPh* 8/2 (1885b): 312–325.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Die Alexius-Legende als serbisches Volkslied. *ASPh* 9/3 (1886): 523–526.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. Oskar Wiedemann, Beiträge zur altbugarischen Conjugation St. Petersburg 1886. *ASPh* 10/1–2 (1887): 168–177.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Drei Berichtigungen. *ASPh* 11 (1888): 304–305.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Der grüne Georg. *ASPh* 12 (1890): 306–307.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Syncretistische Formen von Städtenamen. *ASPh* 12 (1890b): 315.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Neue Erscheinungen im serbischen Auslaut. *ASPh* 13 (1891): 627–631.
Jagić, V. Ein Kapitel aus der Geschichte der südslavischen Sprachen. *ASPh* 17 (1895a): 47–87.
Jagić, V. Bibliographisches. *ASPh* 17 (1895b): 292.
Jagić, V. *Die Geheimsprachen bei den Slaven*. Wien: F. Tempsky, 1895c.
Jagić, V. Bibliographischer Bericht. Étymologies slaves par M. A. Meillet. (Extr. d. Mém. d. l. Soc. ling. IX). Paris. 1895, 8°, 9. *ASPh* 18/1–2 (1896a): 267–268.
Jagić, V. Bibliographischer Bericht. Ueber die Abstammung und Bedeutung des Wortes *kmet*. Etymologische und rechtshistorische Untersuchung von Adam Karszniewicz. Agram 1895. *ASPh* 18/1–2 (1896b): 308–309.
Jagić, V. Bibliographischer Bericht. Замѣтки по изученію современной народной пѣсни. А. Лященко. СПетербургъ 1894. *ASPh* 18/3–4 (1896c): 627–628.
Jagić, V. Anm[erkung]. *ASPh* 20/1 (1898a): 63–64.
Jagić, V. Die slavischen Composita in ihrem sprachgeschichtlichen Auftreten. *ASPh* 20/4 (1898b): 519–556.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. А. Л. Погодинъ. Изъ исторіи славянскихъ передвиженій. СПбгъ 1901, 8°, IV. 167. *ASPh* 23/3–4 (1901): 610–622.
Jagić, V. Zusatz (zum vorhergehenden Beitrage). *ASPh* 24/1–2 (1902): 228–229.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Der Ausdruck in den altkirchlichen Denkmälern. *ASPh* 27 (1905a): 141–142.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. А. М. Лукьяненко. Кайкавское нарѣчіе. Кіевъ. 1905. *ASPh* 27/4 (1905b): 578–586.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Etymologische Erklärungsversuche. *ASPh* 30/1–2 (1909a): 293–301.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. Slavisches etymologisches Wörterbuch von Dr. Erich Berneker. Heidelberg, erscheint in Lieferungen, bis jetzt 2 Liefertingen erschienen, kl – 8° 160, von A bis Čub reichend. *ASPh* 30/3 (1909b): 453–459.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Was beudeutet kužan als Particip? *ASPh* 31/1–2 (1910a): 316.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. Николай Кринскій. Языкъ Пскова и его области въ XV вѣкѣ. СПб. 1909, 8°, 207. – А. Шахматовъ. Нѣсколько замѣтокъ объ языкѣ псковскихъ памятниковъ XIV–XV в. (ЖМНПр. 1909, Nr. 7, отд. 2, 105–177). *ASPh* 31/3 (1910b): 453–458.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. Recenzija hrvatske ili srpske gramatike za srednje škole od kr. univerz. prof. dra T. Maretića (treće izdanje 1906). Napisao Đuro Grubar. U Zagrebu 1909, 8°, VIII. 171. *ASPh* 31/3 (1910c): 459–462.
Jagić, V. Nochmals Juraj Habdelić und seine literar. Tätigkeit im XVII. Jahrhundert. *ASPh* 31/4 (1910d): 529–553.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Ist δέβα bei Dioskorides mit serb. zóva zu vergleichen? *ASPh* 31/4 (1910e): 627.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Reduplizierung der Präposition s' im slav. Donautale von Ivan Rengjeo. *ASPh* 32/3–4 (1911): 620–621.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. Weitere Beispiele für den Gebrauch der Präposition sas im Serbo-kroatischen (vergl. Archiv XXXI, S. 477 und XXXII, S. 620). *ASPh* 31/3–4 (1912a): 611.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. *Zreo – zdreo*. *ASPh* 33/3–4 (1912b): 612.
Jagić, V. Kleine Mittheilungen. *Hlapsl = Knieriem*. *ASPh* 35/1–2 (1914): 318–319.
Jagić, V. Kritischer Anzeiger. Sigurd Agrell. 1. Zur slavischen Lautlehre. Lund 1915. 2. Slavische Lautstudien. Lund 1917. 3. Zwei Beiträge zur slavischen Lautgeschichte. Lund 1918. *ASPh* 37/3–4 (1920): 525–532.
Ligorio, O. *Problem leksičke stratifikacije u adrijatistici*. Zadar: Filozofski fakultet, 2014 [doktorski rad].
LIPP: G. E. Dunkel. *Lexikon der indogermanischen Partikeln und Pronominalstäme*, I. Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2014.
Pronk, T. Notes on Balto-Slavic Etymology: Russian *norov*, *mjat'*, *ruž'ë*, Dialectal *xajat'* 'to care', *xovat'* 'to keep' and their Slavic and Baltic Cognates. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 58 (2013): 303–312.
Pronk-Tiethoff, S. *The Germanic Loanwords in Proto-Slavic*. Amsterdam, New York, 2013.
RJAZU: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII. Zagreb: JAZU, 1880–1976.
SES: M. Snoj. *Slovenski etimološki slovar*. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=*>
Škaljić, A. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svjetlost, 1966.
Vasmer, M. *Die griechischen Lehnwörter im Serbo-Kroatischen*. Berlin: Akademie der Wissenschaften, 1944.

Orsat Ligorio
(Belgrade)

VATROSLAV JAGIĆ IN SKOK'S ETYMOLOGICAL DICTIONARY

Summary

The paper examines the role of Vatroslav Jagić in Petar Skok's *Etymological Dictionary of the Serbo-Croatian Language.* Within the dictionary, Jagić serves both as a source of linguistic data and as a scholarly authority. As a source, he is cited for various dialectal forms from his native Zagorje, viz. s.vv. ERHSJ I: 41 *-ancija* '-ance', I: 417 *dlijèto* 'chisel', I: 369 *dâ* 'yes', I: 505 *fânta* 'revenge', I: 723 *inaš* 'servant', II: 91 *klàti* 'slaughter', III: 281 *Slàvēn* 'Slav', and ERHSJ III: 365 *susmat* 'shaggy'. He is also cited as the source of several arhaic forms from the *Alexander Romance*, which he edited in 1871, viz. s.vv. ERHSJ II: 430 *mirsina* 'myrtle', III: 104 *ràm*[2] in relation to the derivative *rumenča* 'brass pitcher', and III: 236 *sìmit* in relation to the form *симигал* 'wheat bread'. More frequently, however, Jagić is referenced as an authority and explicitly acknowledged as such, viz. s.vv. ERHSJ I: 35 *-amo* (a suffix), I: 63 *arsal* 'messenger', I: 143 *bez*[2] 'demon', I: 268 *cìpele* 'shoes' in relation to the slang expressions *ciplja* 'he is coming' and *ciplje levaj* 'go there', I: 366 *ćùšati* 'slap', I: 386 *de*[1] (an interjection), I: 512 *fermàt* 'stop; confirm', I: 648 *hàjati* 'care', I: 680 *hòtjeti* 'want' in relation to the negative form *néću* 'I do not want', I: 710 *Ignacij* 'Ignatius', I: 760 *jàstrēb* 'hawk', II: 75 *kerepuh* 'belly', II: 111 *kȍ*[1] (II) 'who' in relation to the Kajkavian form *kàj* 'what', II: 146 *kȍpča* 'buckle', II: 249 *kužan* 'translated', II: 416 *meterba* 'uproar', II: 442 *mlijèko* 'milk', II: 446 *mòći* 'can, be able' in relation to the prohibitive form *nèmōj* 'do not', II: 536 *ȍbijest* 'wantonness', II: 548 *ȍhme* 'foal', II: 549 *ȍhō* 'arrogant', II: 565 *orijaš* 'giant', II: 690 *pljačka* 'robbery', III: 21 *prâh* 'powder' in relation to the form *praha* 'fallow land', III: 130 *résa* 'tuft' in relation to the dialectal form *réha*, III: 141 *rijèdak* 'rare', III: 159 *roš* 'grill' in relation to the derivative *ròštīlj*, III: 343 *strèha* 'canopy' in relation to the derivatives *strošina* and *strošek*, III: 414 *štípati* 'pinch' in relation to the derivative *ùžba* 'full moon', III: 431 *tâj*[1] (I) 'that', III: 449 *tȅ* 'and', III: 499 *tr̂gati* 'tear, pull off', III: 509 *tr̂s* 'stalk of a grapevine', and III: 527 *tùrōvan* 'gloomy, morose'. In total, ERHSJ references 54 of Jagić's works and cites them approximately 300 times. Among the most frequently cited are *Zum litoslavischen Sprachschatz* (1877), *Nochmals Juraj Habdelić und seine literar. Tätigkeit im XVII. Jahrhundert* (1910), his review of volumes II and IV of F. Miklosich's *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen* (1876) and *Slawo-deutsches und Slawo-italienisches von Hugo Schuchardt* (1885). The latter alone is cited over 60 times and serves as a major source of German and Italian loanwords. These findings demonstrate that Vatroslav Jagić is one of the most significant scholarly influences on Skok's dictionary.

САДРЖАЈ

Јасмина Грковић-Мејџор, Виктор Савић
Ватрослав Јагић 5

РУКОПИСНО НАСЛЕЂЕ

Алексей Мстиславович Пентковский (Москва)
История славянского богослужения в трудах Ватрослава Ягича и его современников (1863–1913 гг.) 15

Алексеј Мстиславович Пентковски (Москва)
Историја словенскога богослужења у радовима Ватрослава Јагића и његових савременика (1863–1913) 35

Марчелло Гардзанити (Флоренция)
Рукописная традиция славянских Евангелий в исследованиях Ватрослава Ягича 37

Марчело Гардзанити (Фиренца)
Рукописна традиција словенских јеванђеља у истраживањима Ватрослава Јагића 48

Сергей Юрьевич Темчин (Вильнюс)
Галицко-волынское Евсевиево евангелие 1283 года как памятник сербского языка: отражение штокавского перехода л → о в конце слога 49

Сергеј Јурјевич Темчин (Вилњус)
Галичко-волинско Јевсевијево јеванђеље из 1283. године као споменик српскога језика: одраз штокавског прелаза л → о на крају слога 54

Catherine Mary MacRobert (Oxford)
“Kamen’ kraeugol’nyj”: Vatroslav Jagić’s contribution to the textual history of the Church Slavonic Psalter 55

Кетрин Мери Макроберт (Оксфорд)
„Угаони камен“: допринос Ватрослава Јагића историји текста Црквенословенског псалтира 64

František Čajka (Praha)
Modlitba za čistotu v Modlitebníku jaroslavském 65

Франтишек Чајка (Праг)
Молитва за чистоту у Јарославском молитвенику 75

Татјана Суботин-Голубовић (Београд)
Најстарији словенски минеји као предмет научног интересовања Ватрослава Јагића 77

Tatjana Subotin-Golubović (Belgrade)
The earliest Slavonic menaia in Vatroslav Jagić's research 87

Johannes Reinhart (Vienna)
Vatroslav Jagić and his research about the Nomocanon of St. Sava of Serbia 89

Јоханес Рајнхарт (Беч)
Истраживања Ватрослава Јагића о Номоканону светога Саве Српскога 94

Станоје Бојанин (Београд)
Јагићево издање средњовековне пенитенцијалне грађе у Старинама ЈАЗУ 95

Stanoje Bojanin (Belgrade)
Jagić's publications of medieval penitentials in the Starine JAZU 111

Срђан Шаркић (Нови Сад)
Допринос Ватрослава Јагића проучавању правноисторијских споменика јужнословенских народа 113

Srđan Šarkić (Novi Sad)
The contribution of Vatroslav Jagić to the study of the legal-historical texts of the South Slavic peoples 120

Томислав Ж. Јовановић (Београд)
Ватрослав Јагић као проучавалац апокрифâ 121

Tomislav Ž. Jovanović (Belgrade)
Vatroslav Jagić as an explorer of apocrypha 129

Марина Курешевић (Нови Сад)
Јагић и истраживања Александриде 131

Marina Krušević (Novi Sad)
Jagić and his research of the Alexandre Romance 136

ИСТОРИЈА ПИСМА И ШТАМПЕ

Вања Станишић (Београд)
Јагићева Энциклопедія славянской филологіи:
Выпускъ 3. Графика у Славянъ 139

Ваня Станишич (Белград)
Энциклопедія славянской филологіи Ватрослава Ягича:
Выпускъ 3. Графика у Славянъ 146

Мирослав А. Лазић (Београд)
Рано српско ћириличко штампарство у научном делу Ватрослава Јагића 147

Miroslav A. Lazić (Belgrade)
Early Serbian Cyrillic printing in the scholarly opus of Vatroslav Jagić 154

ИСТОРИЈА ЈЕЗИКА, ЕТИМОЛОГИЈА И ДИЈАЛЕКТОЛОГИЈА

Gerhard Neweklowsky (Wien)
Vatroslav Jagić und die südslavische Dialektologie 159

Герхард Невекловски (Беч)
Ватрослав Јагић и јужнословенска дијалектологија 167

Светлана Михайловна Толстая (Москва)
Словосложение и порядок слов 169

Светлана Михајловна Толстој (Москва)
Сложенице и ред речи 178

Björn Wiemer (Moguncja)
O wskaźnikach aktów dyrektywnych i obserwacjach Jagicia ich dotyczących 179

Бјерн Вимер (Мајнц)
О показатељима директивних аката и Јагићевим запажањима у вези са њима 191

Орсат Лигорио (Београд)
Ватрослав Јагић у Скоковом етимолошком рјечнику 193

Orsat Ligorio (Belgrade)
Vatroslav Jagić in Skok's etymological dictionary 202

Анна Абрамовна Пичхадзе (Москва)
Взгляд И. В. Ягича на причастные обороты в средневековых славянских текстах 203

Ана Абрамовна Пичхадзе (Москва)
Погледи Ватрослава Јагића на партиципске конструкције у средњовековним словенским текстовима 210

Исидора Бјелаковић (Нови Сад)
Ватрослав Јагић о српској књижевнојезичкој полиглосији XVIII и прве половине XIX века 211

Isidora Bjelaković (Novi Sad)
Vatroslav Jagić on Serbian literary linguistic polyglossia in the 18th and first half of the 19th century 216

ИСТОРИЈА НАУКЕ

Анна Генриховна Кречмер (Вена)
„История славянской филологии“ Ватрослава Ягича 219

Ана Генриховна Кречмер (Беч)
„Историја словенске филологије“ Ватрослава Јагића 230

Ilona Janyšková, Helena Karlíková (Brno)
Vatroslav Jagić a česká jazykověda 231

Илона Јанишкова, Хелена Карликова (Брно)
Ватрослав Јагић и чешка лингвистика 236

Marcel Černý (Praha)
Jagićův pozapomenutý vídeňský žák Josef Karásek: Kapitola z dějin Jagićova semináře, významného střediska bádání o slovanské filologii 237

Марцел Черни (Праг)
Јагићев заборављени бечки ђак Јосеф Карасек: поглавље из историје Јагићевог семинара, важног центра славистичких истраживања 262

Radu Mârza (Cluj-Napoca)
Vatroslav Jagić and the Slavic Studies in Romania 263

Раду Марза (Клуж-Напока)
Ватрослав Јагић и славистика у Румунији 272

Александар М. Милановић (Београд)
Ватрослав Јагић и Вук Караџић 273

Aleksandar M. Milanović (Belgrade)
Vatroslav Jagić and Vuk Karadžić 284

НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ

Barbara Sonnenhauser, Paul Widmer (Munich, Zurich)
Vatroslav Jagić's perspectives on South Slavic Folk Poetry 287

Барбара Зоненхаузер, Паул Видмер (Минхен, Цирих)
Погледи Ватрослава Јагића на јужнословенску народну поезију 293

† Марија Клеут (Нови Сад)
Ватрослав Јагић и Асмус Серенсен о српско-хрватској епској народној поезији 295

† Marija Kleut (Novi Sad)
Vatroslav Jagić and Asmus Sørensen on Serbo-Croatian epic folk poetry 299

СОЦИОЛИНГВИСТИКА

Milorad Pupovac (Zagreb)
Tri fragmenta o jeziku, lingvističkom patriotizmu i etičnosti 303

Milorad Pupovac (Zagreb)
Three fragments about language, linguistic patriotism, and ethicality 315

ЖИВОТ ЈАГИЋЕВ И ПРЕПИСКА

Зорица Несторовић (Београд)
Спомени мојега живота Ватрослава Јагића као „прича о позвању“ 319

Zorica Nestorović (Belgrade)
Memories of my Life by Vatroslav Jagić as “the story of a calling” 335

Ђорђе Бубало (Београд)
Научник у сенци политике: Светостефанска хрисовуља,
босански језик и бугарска Македонија 337

Đorđe Bubalo (Belgrade)
A scholar in the shadow of politics: The St. Stephen Chrysobull,
the Bosnian language, and Bulgarian Macedonia 359

Срђан Рудић (Београд)
Преписка Ватрослава Јагића и Јована Цвијића 375

Срджан Рудич (Белград)
Из переписки Ватрослава Ягича и Йована Цвийича 407

Лариса Дмитриевна Бондарь, Михаил Дмитриевич Бухарин
(Санкт-Петербург, Москва)
Личные и институциональные контакты славистов в 1914–1918 гг.
в письмах В. Ягича к А. А. Шахматову 413

Лариса Дмитријевна Бондар, Михаил Дмитријевич Бухарин
(Петроград, Москва)
Лични и институционални контакти слависта 1914–1918.
у писмима В. Јагића А. А. Шахматову 427

Роман Николаевич Кривко (Вена)
«Гнусный позор, который нас окутал»: Письма Ватрославу Ягичу
и Матиашу Мурко от русских славистов из Украинской державы
и советской России (1918 г.) 429

Роман Николајевич Кривко (Беч)
„Одвратна срамота која нас обавија“: писма Ватрославу Јагићу
и Матијашу Мурку од руских слависта из Украјинске државе
и совјетске Русије (1918) 447

Владимир Живановић, Ана Миленковић (Београд)
Библиотека Ватрослава Јагића: о судбини библиотеке траговима
Јагићеве преписке 449

Vladimir Živanović, Ana Milenković (Belgrade)
The Library of Vatroslav Jagić in the light of his correspondence 459

Табле у боји: списак с објашњењима 461

СПОМЕНИЦА
ВАТРОСЛАВУ ЈАГИЋУ
1923–2023

СЛОВЕНСКИ И СРПСКИ СРЕДЊИ ВЕК
Књига 2

СТАРОСЛОВЕНСКО И СРПСКО НАСЛЕЂЕ
Књига 6

Уредници
Јасмина Грковић-Мејџор
Виктор Савић

Издају
Српска академија наука и уметности
Београд, Кнез Михаилова 35
www.sanu.ac.rs
и
Институт за српски језик САНУ
Београд, Кнез Михаилова 36
www.isj.sanu.ac.rs

Техничко уређивање текстова
Јасмина Грковић-Мејџор
Виктор Савић

Ликовно-техничка редакција
Виктор Савић

Обрада ликовних прилога, слог и прелом
Александар Илчић

Обрада текстова на енглеском и руском
Рендал Мејџор
Наталија Сентјурова

Штампа и повез
Планета принт, Београд

Тираж 300 примерака

ISBN 978-86-6184-124-8 (САНУ)
ISBN 978-86-82496-24-3 (ИСЈ САНУ)

© Српска академија наука и уметности 2026
© Институт за српски језик САНУ 2026

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
811.163.42 Јагић В.(082)
811.163.42:929 Јагић В.(082)
811.16+821.16(082)

СПОМЕНИЦА Ватрославу Јагићу : 1923–2023 / уредници Јасмина Грковић-Мејџор, Виктор Савић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2026 (Београд : Планета принт). – 464 стр. : фотогр. ; 34 cm. – (Словенски и српски средњи век / Српска академија наука и уметности. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор ; књ. 2) (Старословенско и српско наслеђе / Институт за српски језик САНУ, Старословенистички одсек ; књ. 6)

На спор. насл. стр.: Memoriae Ignatii Jagić dedicatvm : 1923–2023. – „Примљено на VII скупу Одељења језика и књижевности, од 28. октобра 2025. године, на основу реферата академика Александра Ломе и академика Љубинка Раденковића“ --> насл. стр. – Тираж 300. – Слика В. Јагића. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Библиографија уз поједине радове. – Резимеи на више језика.

ISBN 978-86-6184-124-8 (САНУ)
ISBN 978-86-82496-24-3 (ИСЈ САНУ)

1. Грковић-Мејџор, Јасмина, 1959– [уредник]
2. Савић, Виктор, 1977– [уредник]
а) Јагић, Ватрослав (1838–1923) – Зборници
б) Славистика – Зборници

COBISS.SR-ID 195686153